

บรรณานุกรม

หนังสือภาษาไทย

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. ชานากัมทิศัน "ปฏิวัติหรือปฏิรูป." กรุงเทพฯ
บริษัทสำนักพิมพ์ดวงกมล จำกัด, 2521 วิกฤตการณ์เศรษฐกิจไทย 2522.
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523.

เกษตรและสหกรณ์, กระทรวง. การจัดชั้นสหกรณ์ในประเทศไทย. พระนคร
โรงพิมพ์สหกรณ์ชายส่งแห่งประเทศไทย, 2501.

____. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร.
ข้อมูลทางเศรษฐกิจที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร. (Selected
economic indicators relating to agriculture)
กรุงเทพฯ, 2521.

____. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร.
แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525-2529.
(ภาคการเกษตร). กรุงเทพฯ, 2524.

จำเนียร สารนาค. คำบรรยาย "การดำเนินงานสินเชื่อการเกษตร." พระนคร
พิมพ์ที่บริษัทประชุมช่างจำกัด, 2513.

จำลอง โต๊ะทอง. ชาวเขากับ ช.ก.ส. กรุงเทพฯ กรุงเทพมหานครพิมพ์, 2524.

เจดีย์ว พิศอบบุตร. "ปัญหาการชำระหนี้ในคานาสินเชื่อการเกษตร." ใน ทนายความ
ช.ก.ส. วาลีก. กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์อักษรไทย, 2516.

ชนินทร์ พิทยาวิวิช. ธนาคารพาณิชย์ใช้มาตรการอะไรในการพิจารณาปล่อยสินเชื่อ.
กรุงเทพฯ แพรพิทยา, 2515.

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. บทบาทของ อตก. และ อคส. ในตลาดข้าว. กรุงเทพฯ
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2524.

ควงมณี แพทยานนท์. การพิจารณาให้สินเชื่อการเกษตรของสถาบันการเงินในประเทศไทย.
กรุงเทพฯ มัณฑิตวิทยาลัย แผนกวิชาการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517.

ตีพิมพ์ โง้วศิริมณี, บรรณาธิการรวบรวมบทความจาก 16 นักวิชาการ. เศรษฐกิจไทย
โครงสร้างกับการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ สักติโสภณการพิมพ์
พิมพ์ครั้งที่ 3, 2525.

ทำนอง สิงคาลวณิช. เกษตรไทย. กรุงเทพฯ โรงพิมพ์รวมมิตรไทย, 2518.

_____ . การเกษตรกับปัจจัยแวดล้อม. กรุงเทพฯ โรงพิมพ์รวมมิตรไทย, 2519.

เทพ ไสยานนท์, มานิตย์ กมลเวช และ ชวัญไทย ไทยธรรม. สรุปวิจารณ์ผลการ
วิจัยการให้สินเชื่อบางประการของสหกรณ์การเกษตร. กรุงเทพฯ

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรและการซื้อแห่งประเทศไทยจำกัด, 2523.

ทรงชัย สันติวงษ์. องค์การและการบริหาร. กรุงเทพมหานคร บริษัทสำนักพิมพ์ไทย
วัฒนาพานิช, 2523.

ธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัย. คณะเศรษฐศาสตร์. เอกสารบทความประกอบการสัมมนา
และอภิปรายเรื่องพัฒนาชนบทไทย หวังกันไค้แคไทน. จัดโดยกลุ่มเศรษฐศึกษา
และคณะกรรมการสัมมนาและเผยแพร่ คณะเศรษฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่ 2-3 กันยายน 2524. กรุงเทพฯ, 2524.

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. คู่มือวิธีปฏิบัติงานสินเชื่อการเกษตร.

กรุงเทพฯ พิมพ์ที่เจริญวิทยการพิมพ์, 2520.

_____ . ขอบังคับฉบับที่ 2 ว่าด้วยการแบ่งส่วนงานและส่วนงาน. ลงวันที่ 4 มกราคม 2521
(พิมพ์โรเนียว).

_____ . ขอบังคับฉบับที่ 7 ว่าด้วยการให้เกษตรกรกู้เงินระยะสั้น และระยะปานกลาง
สำหรับการเกษตร. ลงวันที่ 25 พฤศจิกายน 2509 (พิมพ์โรเนียว).

_____ . ขอบังคับฉบับที่ 16 ว่าด้วยการให้เกษตรกรกู้เงินระยะยาวเพื่อชำระหนี้สินเดิม
ลงวันที่ 27 มิถุนายน 2521 (พิมพ์โรเนียว).

_____ . ขอบังคับฉบับที่ 20 ว่าด้วยการให้กลุ่มเกษตรกรกู้เงินเพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียน
ลงวันที่ 19 มิถุนายน 2516. (พิมพ์โรเนียว).

_____ . คู่มือบริหารสินเชื่อการเกษตร. ลงวันที่ 28 กันยายน 2525 (พิมพ์โรเนียว).

_____ . รายงานกิจการประจำปี 2509. (พิมพ์โรเนียว).

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. รายงานกิจการ งบดุล บัญชีกำไร และขาดทุนรอบปีบัญชีกำไรและขาดทุน ประจำปี 2511. พระนคร โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2512.

_____. รายงานกิจการ งบดุล บัญชีกำไร และขาดทุนรอบปีบัญชีกำไรและขาดทุน ประจำปี 2521. กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ดีแอน เอส, 2521.

_____. รายงานกิจการ งบดุล บัญชีกำไร และขาดทุนรอบปีบัญชีกำไรและขาดทุน รอบปีบัญชีระยะเวลาระหว่าง 1 เมษายน 2524 - 31 มีนาคม 2525. กรุงเทพมหานคร พิมพ์ที่โรงพิมพ์กรุงเทพฯ, 2525.

บุญญรักษ์ นิงสานนท์. ปัญหาโครงสร้างของสถาบันเกษตรกรในประเทศไทย. กรุงเทพฯ, 2520.

ประโชค ชุมพล. สถาบันการเงิน (Financial Institutions). กรุงเทพฯ ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2525.

ประคิษฐ์ รังสฤษฏ์กุล. การผลิตและการค้าปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม. กรุงเทพฯ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์, 2517.

ปิฎก อนุภาค. ปาล์ม. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ บรรณกิจเทรดดิ้ง, 2524

ประทีป สนิทสุวรรณ. วิเคราะห์เศรษฐกิจไทย. กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์อิมเมจ บริษัทอิมเมจมีเดีย จำกัด, 2524.

พันธุ กิษยมณฑล. นโยบายเกษตร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2523.

แฟรงค์ แกงกอล์ฟ โฮม, อคิน รัตพันธ์ และ เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. คู่มือนักพัฒนาวิสาหกิจทำงาน กับเกษตรกร. แปลโดย บัณฑิต ออนคำ. กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.

รังสรรค์ ชนะพรพันธุ์. เศรษฐกิจการเกษตรไทย. กรุงเทพฯ เคล็คไทย, 2517.

_____. บทบาทของกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร. กรุงเทพฯ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2523.

วระเคช จันทรศร. การพัฒนาองค์การ การวินิจฉัยปัญหาและแนวทางแก้ไข.
 กรุงเทพฯ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2522.
 วุฒิชัย จำนวนงค์. แนวความคิดเรื่องพฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ พิมพ์ที่ธีระพัฒนา,
 2523.

เศรษฐสยาม, นามแฝง. การผูกขาดเศรษฐกิจไทย. กรุงเทพฯ เจริญวิทย์การพิมพ์,
 2524.

สร้อยชา มุขนาค และทวี ษนตระกูล. ประเมินผลการดำเนินงานและศึกษาความเป็น
 ไปได้ของโครงการส่งเสริมและปรับปรุงการปลูกป่าดำนน้ำในเขตสหกรณ์
 นิคมอ่าวลึก จังหวัดกระบี่. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2526.

สำนักนายกรัฐมนตรี. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
ชนบทไทย 2521. กรุงเทพฯ, 2521.

_____. ชนบทไทย 2523. กรุงเทพฯ, 2523.

_____. ชนบทไทย 2524. กรุงเทพฯ, 2523.

_____. แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. กรุงเทพฯ, 2520.

สุณี สักกรันท์. สถาบันและตลาดการเงิน (Financial markets and
 institutions) พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขและเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ.
 โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2521.

สมภพ มานะรังสรรค์. เศรษฐกิจแบบไทยไทย. กรุงเทพฯ สร้างสรรค์, 2524.

อัมมาร์ สยามวาลา. ชาวในเศรษฐกิจของไทย. กรุงเทพฯ มุลนิธิโครงการตำรา
 สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์, 2522.

วิทยานิพนธ์

เจริญศักดิ์ อึ้งเจริญวัฒนา. "ปัญหาในการบริหารงานสินเชื่อการเกษตรของธนาคาร
 เพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)" วิทยานิพนธ์ปริญญามหา-
 บัณฑิต ภาควิชาการธนาคารและการเงิน, บัณฑิตวิทยาลัย
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.

- ดวงใจ นิเมวงษ์. "สินเชื่อการเกษตร ความร่วมมือระหว่างธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร กับธนาคารพาณิชย์" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2518.
- ทวีทิพย์ นิตพัชร์. "ปัญหาในการอ่านขยสินเชื่อการเกษตรของธนาคารพาณิชย์ ตามนโยบายเร่งรัดของรัฐบาล" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ แผนกวิชาการธนาคารและการเงิน, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.
- ศิริพันธ์ วิธรากร. "บทบาทของธนาคารพาณิชย์ในการระดมเงินฝากและปล่อยสินเชื่อ" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ แผนกวิชาการธนาคารและการเงิน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519.
- สุรพล วรรมบุตร. "นโยบายสินเชื่อเกษตร การศึกษาในกรณีความเสี่ยงในการให้สินเชื่อเกษตร" วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522.

บทความ วารสาร หนังสือพิมพ์

- เกษม จันทร์แก้ว. "ปัญหาและแนวทางในการพัฒนาหน้าด่านข้าราชการในภาคเหนือ." (วารสารเกษตรศาสตร์ ปีที่ 27 ฉบับที่ 2 เมษายน - พฤษภาคม 2525) 51.
- ชนกร คงศักดิ์ และ ทองโรจน์ อ่อนจันทร์. "นโยบายการถือครองที่ดินกับปัญหาการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม." (วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ ปีที่ 10 มกราคม - เมษายน 2525) 10.
- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. "การพัฒนาประเทศกับปัญหาความยากจนในสังคมไทย." (ปริทัศน์สาร ปีที่ 1 ฉบับที่ 9 ประจำเดือนสิงหาคม 2525) 14-21.
- พนัส มหานาค. "นโยบายสินเชื่อการเกษตรแห่งชาติ." วารสาร ช.ก.ส. 3 (มีนาคม 2517) 1-9.

- เศรษฐกิจการเกษตร. กอง. สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. "ภาวะ
หนี้สินของเกษตรกร." วารสาร ช.ก.ส. 3 (มิถุนายน 2517) 9-46.
- สมชัย วงศาภาคย์. "โรงพยาบาลมีสมบุรณ์แบบ คอกคดจากกาชชรรวมชาติ."
วารสารเศรษฐนาคาการงเทพจ่ากัก ปีที่ 14 เล่มที่ 6 (ประจำเดือน
มิถุนายน 2525) 303.
- สมเกียรติ วันทะนะ. "เงื่อนไขเกษตรกรไทยที่ที่สุดในโลก." มาตุภูมิ. 17
(กรกฎาคม 2524) 3.

สัมภาษณ์

- ม.ร.ว. จันทรมศิริโชค จันทรัต. รองผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและ
สหกรณ์การเกษตร. สัมภาษณ์, 3 พฤษภาคม 2526.
- ถวิล รัชทอง. พนักงานวิเคราะห์เงินกู้ 6 กองเงินกู้ 4 ฝ่ายเงินกู้ ช.ก.ส.
สัมภาษณ์, 3 พฤษภาคม 2526.
- พลศักดิ์ บุญลิขิต. บุคลากร 4 กองบริหารงานบุคคล. สัมภาษณ์, 3 พฤษภาคม
2526.
- โรบิน นิคสัย. ผู้อำนวยการค่านฝึกอบรมประจำกองฝึกอบรม ช.ก.ส. สัมภาษณ์,
9 พฤษภาคม 2526.
- สุปรีตา เบญจวรรณภากร. ที่ปรึกษาระดับ 14 ของ ช.ก.ส. สัมภาษณ์,
25 เมษายน 2526.
- สมหมาย โทษิตาวรนนท์. พนักงานตรวจสอบระดับ 5 สำนักงานตรวจสอบ ช.ก.ส.
สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2526.
- เอ็นดู ชื้อสุวรรณ. ผู้ช่วยหัวหน้ากองเงินกู้ 1 ฝ่ายเงินกู้. สัมภาษณ์, 29 เมษายน
2526.

อำนวยการพิมพ์ หนวคณฉี. ผู้ช่วยหัวหน้าสายงานวัสดุอุปกรณ์การเกษตร อ.ก.ส. สัมภาษณ์,
20 เมษายน 2526.

อภิศักษ บุนทริก. พนักงานตรวจสอบระดับ 4 สำนักงานตรวจสอบ อ.ก.ส. สัมภาษณ์,
20 เมษายน 2526.

หนังสือภาษาอังกฤษ

Pantum Thisyamondol, Virach Arrondee, and Millard F. Long.

Agricultural Credit in Thailand. Faculty of Economics
and Business Administration : Kasetsart University, 2508.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

หลักเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกผู้สมัคร เข้าเป็นลูกค้าประจำสาขา

การคัดเลือกรับเกษตรกรขึ้นทะเบียนเป็นลูกค้าประจำสาขา ธ.ก.ส. ได้กำหนดหลักเกณฑ์สำหรับเป็นแนววินิจฉัยในการคัดเลือกผู้สมัครไว้ ดังนี้

1. เป็นเกษตรกร ใดแก่มผู้มีอาชีพในการทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ การประมง เลี้ยงไหม และสาวไหม หรือทำนาเกลือ ควรรับผู้ช่วยที่เป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นหญิงโสด หรือหญิงหม้าย ก็ให้รับเข้าเป็นลูกค้าได้ ส่วนหญิงซึ่งมีสามีแต่สามีไม่อาจเข้าเป็นลูกค้าได้เพราะทุพพลภาพหรือด้วยเหตุอื่นใดก็ดี หากจะรับเข้าเป็นลูกค้าก็ต้องให้สามีให้คำอนุญาตและลงนามรับรองไว้ในแบบคำอนุญาตของสามี ทายรายการขอขึ้นทะเบียนเป็นลูกค้าประจำสาขา หน้า 7 เสียก่อน และจะต้องมีการจดทะเบียนสมรสโดยถูกต้องตามกฎหมายด้วย ทั้งนี้ ไม่ว่าสามีจะมีชื่อในหนังสือสำคัญแสดงสิทธิในที่ดินหรือไม่ แต่อย่างไรก็ดี กลุ่มลูกค้าย่อยๆ ไม่ควรรับผู้หญิงเข้าเป็นลูกค้ามากเกินไป เพราะไม่สะดวกในการประชุมกลุ่มลูกค้า ทั้งโดยปกติผู้หญิงย่อมมีภาระทางบ้านเรือนเป็นประจำอยู่แล้ว ฉะนั้นถ้าผู้สมัครเป็นลูกค้าเป็นหญิงมีสามีก็ควรให้สามีเข้าเป็นลูกค้าแทน ถึงแม้หลักทรัพย์ที่ดินจะมีชื่อเป็นของภริยาก็ตาม อาจให้ภริยาจำนองเป็นประกันก็ได้ อีกประการหนึ่งกฎหมายถือว่า กองทรัพย์สินของสามีภริยาเป็นกองทรัพย์สินรายเดียวกัน ฉะนั้น ถ้าสามีเข้าเป็นลูกค้าก็เกิดผลเช่นเดียวกับภริยาเข้าเป็นลูกค้า

2. ตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้เคียงกัน ผู้สมัครเข้าเป็นลูกค้าควรตั้งบ้านเรือนอยู่ในหมู่เดียวกัน ถ้าต่างหมู่จะทำให้การควบคุมไม่สะดวก และการประชุมกลุ่มก็จะล่าช้า ถ้าหากอยู่ต่างหมู่จะทำให้การควบคุมไม่สะดวก และการประชุมกลุ่มก็จะล่าช้า ถ้าหากอยู่ต่างหมู่หรือไกลเกินไป ควรแนะนำให้ตั้งกลุ่มลูกค้าขึ้นใหม่ อนึ่ง เมื่อได้ตั้งกลุ่มลูกค้าเสร็จและจ่ายเงินไปแล้ว พนักงานธนาคารผู้ควบคุมควรจัดทำแผนที่สังเขปแสดงที่ตั้งบ้านเรือนของลูกค้าไว้เพื่อความสะดวกในการควบคุม

3. อายุ สัญชาติ และศาสนา อายุต้อง 20 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ถ้าหากผู้สมัครเป็นลูกค้าบรรลุนิติภาวะโดยการสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็ตาม แต่ถ้าอายุยังไม่ครบ 20 ปีบริบูรณ์ก็รับเข้าเป็นลูกค้าไม่ได้ ส่วนสัญชาตินั้น ต้องเป็นคนสัญชาติไทย

ถ้าต่างสัญชาติก็ไม่รับเข้าเป็นลูกค้าเช่นเดียวกัน เพราะเป็นความประสงค์ของทางการที่ต้องการช่วยเหลือคนไทย สำหรับศาสนาอื่นไม่สำคัญจะถือศาสนาใดก็ได้ ถ้าหากสมัครใจรวมกันเข้ามาได้

4. เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตมีชื่อเสียงดี ขยันขันแข็งในการทำกินและรู้จักประหยัด ต้องคัดเลือกคนที่มีความซื่อตรงและมีความประพฤติดี ไม่เสเพลสุราเป็นอาชญาไม่ว่าในการพนัน ตั้งใจทำกินใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และรู้จักประหยัดทรัพย์ตามสมควรด้วย

5. บุคคลในครัวเรือนเดียวกัน ในครัวเรือนหนึ่ง ๆ ไม่ควรให้เข้าเป็นลูกค้าหลายคน เช่นไม่ควรรับทั้งสามีภริยาเข้าเป็นลูกค้า หรือถ้าหากรับบิดาซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวเข้าเป็นลูกค้าแล้ว ก็ไม่ควรรับบุตรซึ่งอยู่ในความปกครองเข้าด้วย เว้นแต่จะได้แยกออกไปทำกินต่างหากและมีทรัพย์สินเป็นสัดส่วนของตนเองแล้ว อนึ่ง ไม่ควรรับบุคคลที่สูงอายุ หรือสุขภาพไม่สมบูรณ์เข้าเป็นลูกค้า เพราะการทำกินมักอ่อนแอ ไม่อาจนำเงินที่รับไปจากธนาคารไปเพิ่มการผลิตตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้ได้ และเมื่อถึงกำหนดชำระคืนก็ไม่อาจส่งชำระคืนเช่นเดียวกัน

6. ต้องมีที่ดินของตนเอง ผู้สมัครเป็นลูกค้าควรมีที่ดินของตนเองบ้างตามสมควร ผู้ที่ไม่มีที่ดินของตนเองเลย หรือผู้เช่า จะรับเข้ามาได้เพียง 1 ใน 3 ของลูกค้าในกลุ่มนั้นเท่านั้น และในกรณีจำเป็นจะต้องรับลูกค้าที่ไม่มีที่ดินของตนเองเลย หรือผู้เช่าเกินกำหนดที่กล่าว จะต้องรายงานขออนุญาตต่อผู้จัดการธนาคารให้อนุมัติเป็นพิเศษเป็นราย ๆ ไป

7. มีถิ่นที่อยู่และประกอบการเกษตรส่วนใหญ่ในท้องที่ดำเนินงานของสาขามาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี ผู้ที่ต้องย้ายมาจากที่อื่น หรือลงมือทำงานเกษตรยังไม่ครบหนึ่งปี จะต้องรอไว้เข้าเป็นลูกค้าในปีถัดไป ส่วนผู้ที่ทำอย่างจับจุกคือ เวลาพืชผลมีราคาดีก็ทำการเกษตร เมื่อพืชผลราคาตกต่ำก็ไปทำงานอื่นซึ่งมิใช่งานเกษตร สลับกันไป เช่นนี้ไม่ควรรับเข้าเป็นลูกค้า

8. กำลังทำกิน ตามข้อบังคับธนาคาร กำหนดให้ผู้ที่สมัครเข้าเป็นลูกค้าต้องเป็นผู้ที่ก่อให้เกิดผลิตผลการเกษตรเพื่อขายในปีหนึ่ง ๆ เป็นมูลค่าพอสมควร ก็เท่ากับให้พนักงานธนาคารได้พิจารณาว่าผู้สมัครเป็นลูกค้าแต่ละคนจะมีรายได้ทางเกษตรเมื่อหักรายจ่ายแล้ว คงเหลือเพียงพอที่จะส่งชำระหนี้คืนให้แก่ธนาคารหรือไม่ ถ้าหากเหลือไม่เพียงพอก็ให้รอไว้ก่อน ฉะนั้น การสอบรายได้อะไรจึงควรสอบดูภายหลังไป

1 ปี เพื่อจะได้ทราบว่าผู้สมัคร เขาเป็นลูกค่านั้นได้ดำเนินงานเกษตรจริงหรือไม่ และถ้า
ได้ดำเนินงานจริงจะมีรายได้เท่าใด ในการสอบสวนรายได้และรายจ่ายของผู้สมัคร
พนักงานซึ่งกระทำด้วยความรอบคอบ ไม่ใช่ผู้สมัครเป็นลูกค่านอกเหนือใดก็จกลงไว้ในรายการ
ขอขึ้นทะเบียนเป็นลูกค้ำ โดยไม่สอบสวนให้ได้อรรถาธิบายที่ใกล้เคียง ทั้งนี้ จะนำความ
ลำบากมาให้พนักงานธนาคารในภายหลังเมื่อธนาคารได้ให้เงินกู้ไปแล้ว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข.

เปรียบเทียบอัตราดอกเบี้ยในระยะก่อนวันที่ 1 เมษายน 2524 กับอัตราดอกเบี้ยที่เปลี่ยนแปลงแล้วตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2524 เป็นต้นมา

1. ด้านเกษตรกร (อัตราดอกเบี้ยร้อยละต่อปี)

ประเภทเงินกู้	ตั้งแต่จนถึง 31 มี.ค.24	ตั้งแต่ 1 เม.ย.24 เป็นต้นมา
(1) ก. เงินกู้ระยะสั้น ^{1/} - เพื่อผลิตผลหลัก - เพื่อการอื่น ข. เงินกู้ระยะปานกลาง ^{1/}	1. ร้อยละ 12 ไม่ทบต้น 2. ไม่เกินร้อยละ 14 ไม่ทบต้นสำหรับ ^{2/} การกู้แบบทำสัญญาเงินเครดิตเงินสด 3. ร้อยละ 9 ไม่ทบต้นสำหรับเงินใหญ่ ^{3/} จากกองทุนพิเศษส่งเสริมการเกษตร	ร้อยละ 13 ไม่ทบต้น คงเดิม
(2) เงินกู้ระยะสั้นเพื่อรอขายผลิตผล	1. ร้อยละ 7 ไม่ทบต้น 2. ร้อยละ 12 ไม่ทบต้นสำหรับเกษตรกรผู้ค้าขำระหนี้	ร้อยละ 8 ไม่ทบต้น ร้อยละ 13 ไม่ทบต้น
(3) เงินกู้ระยะยาวเพื่อชำระหนี้สินเดิม ^{1/}	1. ร้อยละ 10 (ถึง 31 มี.ค.20) 2. ร้อยละ 12 (ตั้งแต่ 1 เม.ย.20)	ร้อยละ 13

หมายเหตุ 1/ เกษตรกรที่ค้างการชำระหนี้ ธ.ก.ส. จะคิดดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นอีกในอัตราร้อยละ 3 ต่อปี จากอัตราปกติ แต่รวมแล้วต้องไม่เกินอัตราที่กฎหมายกำหนด (ร้อยละ 15) แต่ในกรณีที่เกษตรกรผู้ค้าขำระหนี้เนื่องจากประสบภัยพิบัติ และได้รับอนุญาตจากราชการให้ทำการตัดผ่อนไถ่จะได้รับการยกเว้น ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ 1 เม.ย.23 เป็นต้นมา

2/ เพื่อความคล่องตัวในการปฏิบัติงานของพนักงานและลูกค้ำที่มีประวัติการชำระหนี้ดี สามารถกู้เงินโดยวิธีนี้ได้ (ตั้งแต่ 1 ม.ค.23)

3/ เป็นนโยบายของรัฐบาลให้ธนาคารกู้ยืมเงินจากสำนักนายกรัฐมนตรีจำนวน 42.3 ล้านบาทเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร (ตั้งแต่ 3 ส.ค.16)

ประเภทเงินกู้	ตั้งแต่ต้นถึง 31 มี.ค.24	ตั้งแต่ 1 เม.ย.24 เป็นต้นมา
(4) เงินกู้ระยะยาวเพื่อ การเกษตร ^{4/} 1/	1. ร้อยละ 8 (ถึง 31 มี.ค.20) 2. ตั้งแต่ 1 เม.ย.20 - วงเงินไม่เกิน 3 แสนบาท ร้อยละ 12 ไม่ทบต้น → ร้อยละ 13 ไม่ทบต้น - วงเงินไม่เกิน 6 แสนบาท ร้อยละ 13 ไม่ทบต้น → ร้อยละ 14 ไม่ทบต้น - วงเงินเกิน 6 แสนบาทขึ้นไป ร้อยละ 14 ไม่ทบต้น → ร้อยละ 15 ไม่ทบต้น	

4/ สำหรับการให้กู้โดยใช้เงินกู้จาก โอ.อี.ซี.เอฟ. ธ.ก.ส. คิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 12 ต่อปี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. คำนวณบันทึบเกษตรกร (สหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกร)

(1) สหกรณ์การเกษตร	ตั้งแต่ต้นถึง 31 มี.ค.24	ตั้งแต่ 1 เม.ย. เป็นต้นมา
ก. เพื่อใช้เป็นทุนใหญ่แก่สมาชิก ^{1/} ข. เพื่อจัดหาวัสดุการเกษตร ^{1/}	1. ร้อยละ 9 (ทบต้นตั้งแต่ 28 กพ.21) 2. ร้อยละ 6 ไม่ทบต้นสำหรับเงินทุนพิเศษส่งเสริมการเกษตร ^{2/}	ร้อยละ 10 ทบต้น คงเดิม
ค. เพื่อการขยายผลผลิตการเกษตร	- ร้อยละ 9 (ทบต้นตั้งแต่ 1 พย.23 สำหรับสหกรณ์การเกษตร) - ร้อยละ 8 (ทบต้นตั้งแต่ 1 พย.23 สำหรับชุมนุมสหกรณ์)	ร้อยละ 13 ทบต้น
ง. ระยะเวลาเพื่อการเกษตร ^{1/}	- ร้อยละ 5 (ภายใน 31 มี.ค.20) - ร้อยละ 6 (ระหว่าง 1 เม.ย.ถึง 31 มี.ค.22) - ร้อยละ 7 (ระหว่าง 1 เม.ย.ถึง 31 มี.ค.24) ทั้ง 3 รายการไม่มีทบต้น	ร้อยละ 10 ไม่ทบต้น ^{3/}
(2) กลุ่มเกษตรกร		
ก. เพื่อใช้เป็นทุนใหญ่แก่สมาชิก ^{1/} ข. เพื่อจัดหาวัสดุการเกษตร ^{1/}	1. ร้อยละ 9 (ทบต้นตั้งแต่ 1 เม.ย.23) 2. ร้อยละ 6 ไม่ทบต้นสำหรับเงินกองทุนพิเศษส่งเสริมการเกษตร ^{2/}	ร้อยละ 10 ทบต้น คงเดิม
ค. ระยะเวลาเพื่อการเกษตร	- ร้อยละ 5 (ภายใน 31 มี.ค.20) - ร้อยละ 6 (ระหว่าง 1 เม.ย.20 ถึง 31 มี.ค.22) - ร้อยละ 7 (ระหว่าง 1 เม.ย.22 ถึง 31 มี.ค.24) (ทั้ง 3 รายการไม่มีการทบต้น)	ร้อยละ 10 ไม่ทบต้น ^{3/}

หมายเหตุ 1/ สหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกรที่ต่างชำระหนี้ ธ.ก.ส. จะคิดดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นอีกในอัตราร้อยละ 3 ต่อปี จากอัตราปกติ แต่รวมแล้วต้องไม่เกินอัตราที่กฎหมายกำหนด (ร้อยละ 15) แต่ในกรณีที่สหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกรผู้ชำระหนี้ เนื่องจากประสบภัยพิบัติ และได้รับอนุญาตจากธนาคารให้ทำการผ่อนผันได้ จะได้รับการยกเว้นหนี้ตั้งแต่ 1 เม.ย.23 เป็นต้นมา

2/ เป็นโครงการช่วยเหลือเกษตรกรตามนโยบายของรัฐบาล

3/ ร้อยละ 10 สำหรับรายที่ทำสัญญาใหม่ แต่รายที่ทำสัญญาไว้ก่อนแล้วจะคิดดอกเบี้ยตามอัตราเดิม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก
RURAL FINANCE
Policy Brief

Introduction

1. Changes that have occurred since the Agricultural Credit Sector Policy Paper was published in 1975 suggest that a revised paper is now required. These changes include altered perceptions about the role of finance in rural development, and the emergence of concerns about agricultural credit projects within the Bank. The policy paper proposed in this brief would replace the Agricultural Credit Sector Policy Paper, extend the logic of its position and reflect experience subsequently accumulated from the operation of credit projects and from research on rural financial markets.

2. The role of agricultural credit is now generally perceived to be more complex than thought in the early 1970s. This change in perception has resulted from evidence that considerable savings capacity is often found in the agricultural economy, that good investments are often taken up rapidly by small farmers without government-sponsored credit, that politicization of government-sponsored credit is not uncommon, and that credit provided at the wrong price may be anti-developmental. Within the Bank, these realizations have been compounded by problems often associated with credit projects. These include difficulties in obtaining subloan interest rates sufficient to compensate rural credit agencies for their costs, including the impact of inflation on subloan portfolios. Subloan repayment

problems have dogged many credit projects, and creation of sustainable institutional capacity has proved difficult to achieve. Agricultural credit is also criticized as too limited in scope because a substantial portion of rural incomes derive from non-agricultural and off-farm sources.

3. In addition, it has become clear that the ease with which funds can be substituted or diverted from a proposed use to another makes it virtually impossible to track precisely the impact of project subloans on rural households and their farming and off-farm activities. This realization renders ambiguous the usual basis for credit project or credit component justification, which is derived from expected changes in husbandry practices or technology. As a result, claims concerning expected project performance in terms of adoption of new technologies, increases in farm incomes and rates of return are not realistic. An entirely new perspective on credit is required in order to accommodate the effects of fungibility. The policy paper will provide this perspective.

4. All of these perceptions challenge the conventional concepts upon which many governments base farm credit programs. They also raise issues regarding the most useful role for the Bank in providing finance to stimulate on-farm development through the adoption of improved agricultural technology. These issues are not being addressed in a satisfactory manner, in part because of an absence of policy guidance in relatively uncharted, new, yet fundamental conceptual areas. The proposed policy paper is designed to fill this void. It would reaffirm Bank policies on

interest rates and institution building issues that continue to be important, and offer new guidance on issues such as the role of informal finance and savings mobilization. Quantification of subborrowers' debt capacity, based on the likely scale of cash flows available to make repayments, will be emphasized as a central element in project design. Measurement of project impact, in terms of the extent to which rural lending covers its costs, and the creation of sustainable institutional capacity in credit agencies will be stressed. The operational implications of the proposed policy are that primary emphasis would be placed on the returns to lenders from the project, while the use of farm budgets would be reoriented toward quantification of sub-borrower debt capacity and away from measurement of project cost and impact. Debt capacity quantification provides a strategic framework for decision making, thereby protecting subloan quality. Details of the paper's approach are outlined below.

Interest Rates and Credit Impact Issues

5. Interest rate policy remains a central issue. All evidence accumulated since the mid-1970s demonstrates that interest rates (used here to include all charges paid by borrowers to lenders) are at least as important to development as then indicated. The paper will indicate how emphasis on keeping nominal interest rates above the rate of inflation is consistent with objectives of ensuring distributive equity (to the extent possible through credit) and creating strong financial institutions capable of effectively mobilizing rural savings.

6. The objectives of expanded access to rural credit and institutional stability and growth require enhancements of project appraisal procedures. To ensure that institutional capacity is permanently improved through projects, it is necessary to measure the extent to which a project financially strengthens the institution lending project funds to farmers. Issues include the type of tests to be applied to measure this dimension of project impact and action to be taken if projects are likely to be detrimental to these lenders.

Market Share Issues

7. Emphasis on replacing informal lenders with institutional sources of credit, on grounds that informal sources charge monopoly rates of interest or otherwise exploit borrowers, was noted in the 1975 policy paper. This emphasis is no longer warranted, partly due to the effectiveness of providing institutional funds since 1975 and partly because the exploitation premise is based on false perceptions. The variety of informal financial arrangements is generally broad, flexible and responsive, and informal financial markets typically perform a legitimate economic function. Cases of abuse are usually unrepresentative situations. Much informal credit is extended free of interest or other financial costs, as among friends and family. Beyond this context, rates of interest charged on informal loans range from those that approximate institutional rates to those that are much higher. High rates generally reflect the high costs of lending to small borrowers in certain markets,

they often include remuneration to the lender for services that complement credit relationships, and they signal that capital is scarce.

8. The paper will propose approaches to institutional finance tempered by these realizations and by indications that institutional credit, especially through government agencies, involves weaknesses that were not so apparent in 1975. These weaknesses include inefficiency reflected in high costs, concentration of subsidized loans in relatively wealthy strata of subborrowers, the inability to attract resources from other than concessional sources, politicization of credit relationships, and the negative secondary effects to government, to law enforcement and to commerce from issuing loan contracts that are not or cannot be enforced. The general issue is what constitutes an appropriate role for formal finance. A subsidiary issue is the extent to which it is desirable to increase the market share of cheap official credit. How projects could incorporate informal finance without stifling it is another question which warrants efforts by the Bank to seek experience with informal credit mechanisms.

Credit Recovery Issues

9. Repayment problems or collection problems, depending on the perspective taken, are a common feature of agricultural finance. Agricultural lending routinely involves the temporary accumulation of arrears as agricultural production is disrupted by natural hazards and by man-made difficulties that depress yields, prices or both. Responsive rural lending must

accommodate this. However, some agricultural lending institutions suffer from secularly increasing or high, relatively stationary levels of arrears that are repaid slowly.

10. Arrears that are more than temporary result from the inability of subborrowers to repay or the inability of lenders to collect subloans from wilful defaulters. (Default is used here in the technical sense of any breach of a loan contract. Its most common manifestation is failure to repay on time.) Arrears stemming from these causes indicate credit saturation -- the exhaustion of opportunities where credit is mutually beneficial to borrower and lender -- as the borrower or lender or both are overloaded. Saturation may occur at any level of credit use or access. Some credit market segments, defined by type of lender, borrower, or external funding source, may be saturated while other credit market segments are not. Tests of saturation should be incorporated into project design. Where overfinancing occurs, more credit simply leads to unremunerative investments by subborrowers, lenders or both. This raises the issue of how to determine when a credit program is an effective or relevant response to worthwhile investment opportunities at the farm level. Saturation does not rule out more credit to permit good farm operators -- once again to be in a position to repay their loans, but this exception aside, saturation requires initiatives other than credit.

11. Credit saturation is possible when lending strategies view credit as an agricultural input, or when it is believed that lending should respond to "credit needs" or resource gaps. These mechanistic approaches provide considerable leeway in

defining the optimum size of subloans and of credit projects, and consequently generally fail to produce viable rural lending strategies. The only concept that links all parts of the credit equation and accommodates the Bank's interest in productivity and income enhancement is "debt capacity" -- as defined below.

Strategy Reorientation toward Debt Capacity

12. Debt capacity quantification involves estimation of repayment capacity, defined as the cash available to borrowers for debt service, adjusted for risk and for outlays that to borrowers are more important than debt service. Debt capacity is the amount of credit that repayment capacity can attract in risk-sensitive financial markets. Measures that increase debt capacity increase incomes of borrowers. These measures may also have the effect of increasing the amount of credit that markets will provide in response to any given level of debt service potential. These might include improvements in production technology, means of increasing confidence between borrower and lender, and increases in the supply of loanable funds. Lifting binding agricultural produce price ceilings also augments producer debt capacity. Debt capacity quantification and creation are appropriate primary orientations for Bank activities in rural finance and in the rural economy. Issues include how confidence between borrower and lender can be promoted, and how to determine subloan size with reference to expected cash flow and risk.

The Politics of Credit

13. Wilful default is part of the political economy of agricultural credit. The most unfortunate political aspects of credit are often found where agricultural credit is provided at far less than its delivery or opportunity costs. For both supply and demand side reasons, concessionally priced credit tends to be concentrated in larger loans to larger borrowers. Institutional farm credit in many countries is probably more skewed in favor of the rich than are the distributions of agricultural incomes and agricultural land. Price measures to address this tendency and effectively to broaden credit access in a cost effective and sustainable manner will be proposed. However, credit administration costs largely preclude the possibility of directly reaching the truly poor on a sustained basis with project credit through official institutions. The issue is whether and under what conditions credit is a suitable vehicle for promoting equity.

Portfolio Viability and Institutional Performance

14. Farm credit portfolios often self-destruct in the sense that they fail to be self-sustaining. This occurs when a portfolio fails to produce sufficient income to the lender to cover cost of funds, administrative expenses, bad debt losses and the effect of inflation on real portfolio value. An issue is whether the Bank should continue to fund self-destructing farm loan portfolios. Administrative expenses alone exceed 15 percent of amounts disbursed under certain short-term credit facilities to small farmers, making this issue significant.

This issue will take time to resolve. Governments may not be willing to charge rates sufficient to cover costs on loans to small farmers, the extent of self-destruction will take some time to discover, and the Bank may find it difficult to develop alternatives to credit activities for this portion of the farming community. Because of these factors, the paper proposes the use of trust funds to limit the damage to agencies owning self-destructing portfolios.

15. Where credit does not contribute to institutional viability, lending institutions should be shielded from the direct effects by trust funds having no independent institutional paraphernalia. Trust funds permit both the self-destruction of the trust fund portfolio and the survival of the lending institution. Suggestions for de-linking portfolio performance and institutional survival will be made, although self-destructing portfolios always have negative externalities. The issue is how to limit the unfavorable impact of portfolio self-destruction on financial markets, and how these secondary costs can be dealt with in financial policy and accounted for in project design.

Credit Monitoring and Evaluation

16. Monitoring and evaluation of credit projects require a unique framework because of characteristics, including fungibility, attributable to the essential financial nature of credit. Because credit transfers purchasing power rather than ownership of real assets, rates of return to real assets purchased with loan proceeds cannot be attributed to credit. Because credit is a source of cost, not of income, to the borrower, credit does not

produce a rate of return for the borrower. Credit project monitoring and evaluation are most meaningfully directed primarily at the financial costs and benefits (i.e., project worth) to the intermediary lending project funds to farmers rather than to the activities of subborrowers on their farms, which are indirect consequences of funding a project and not directly influenced by the World Bank.

17. The activities of subborrowers are of overwhelming relevance to lenders with funds at risk. Their monitoring is important primarily to keep lending responsive, not to provide indications of project worth or impact. Responsive lending is reflected in sound credit decisions, realistic loan terms and conditions and confidence between borrower and lender encourages good investment decisions, thereby fulfilling a development objective. Indications of project worth and impact are properly confined to the finances of the intermediary using project funds. Issues are whether or how economic analysis is relevant to credit projects, and how to measure project worth to the implementing lending institution.

Savings in Rural Development Strategy

18. The shift from the narrow concern for agricultural credit to a broader concern for rural finance requires emphasis on both savings and credit. Attention to savings is warranted because more people can be reached by formal financial institutions through savings mobilization than through credit disbursement. While everyone saves in the natural course of economic activity, standards of creditworthiness always limit the coverage

of credit. Savings mobilization also permits credit institutions to gain valuable information about their clientele and prospective clientele, and about the financing of the rural economy. In addition to providing information required to implement more responsive service strategies, savings mobilization can contribute to confidence between lenders and the rural community. While it may not be necessary to restructure all specialized agricultural lenders to accept deposits, equal emphasis on savings and credit should characterize project design. The neglected savings side of rural finance should receive disproportionate emphasis in the immediate future.

Bank Organization and Credit Project Performance

19. Patterns of collection performance and institutional behavior encountered repeatedly in rural credit activities across different types of agriculture and lending institution should be reflected in alterations in project design, yet innovation in Bank-supported rural credit initiatives has been slow. Search for the causes of these characteristics most usefully begins with examination of how the Bank is organized for rural credit operations. The absence of specialized overall line responsibility for rural credit in the Bank's management has resulted in no special or managerial perspective on the Bank's rural credit portfolio. Implications of organizational arrangements on project quality will be raised for discussion within the Bank, but deleted in materials having a broader circulation.

Editorial, Timing and Managerial Considerations

20. Appendix 1 gives a draft table of contents for the policy paper, following the standard format and length limitation of 100 double spaced manuscript pages. The final product will contain three sections of roughly equal length.

21. Preparation of the policy paper is expected to require 20 professional staff weeks starting March 1, 1983.

22. Tentative schedule:

Submission of Policy Paper to

- Director, AGR	September 1983
- OPSVP	October 1983
- SVPOP	November 1983

Economics and Policy Division

Agriculture and Rural Development Department

March 28, 1983

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

RURAL FINANCE POLICY PAPER CONTENTS

I. RURAL FINANCIAL MARKETS IN DEVELOPMENT

1. Nature of Rural Financial Markets

(i) Informal Financial Mechanisms

- Characteristics

- Strengths

- Weaknesses

(ii) Formal Financial Mechanisms

- Characteristics

- Strengths

- Weaknesses

2. Typology of Interventions in Rural Financial Markets

(i) Types

- New Institutions

- Nationalization

- Augmentation of Funds

- Selective Credit Cartels

- Loan Guarantees and Crop Insurance

- Other Measures

(ii) Observations on Performance

II. DESIGN OF POLICIES AND PROGRAMS.

1. Financial Issues in Rural Credit Policy and Project Design

(i) Nature of Finance

- Abstract qualities
- Inherent risk
- Optimal funds
- Close tolerances

(ii) Limitations of Credit

(iii) Viability of Lending Portfolios

- Excess outstandings
- Tests of saturation
- Measures of institutional performance

2. Economic and Institutional Issues in Rural Credit Policy and Project Design

(i) Financial Power

- Excesses of moneyholders
- Alternative sources

(ii) Political Economy of Agricultural Credit

(iii) Resource Mobilization Issues

- Costs of financial intermediaries
- Interest rate problem
- Institutional intermediaries
- Liquidity management in practice
- Transaction costs
- Lending terms and resource mobilization

(iv) Links to other sectors and issues

3. Monitoring and Evaluation in Rural Finance

- (i) The Conventional Approach
- (ii) Common Problems in Monitoring
- (iii) Implications of Fungibility
- (iv) On-Farm Monitoring
- (v) Credit Project Impact on Financial Sector

III. AGRICULTURAL CREDIT IN THE WORLD BANK

1. Past Experience with Credit Projects

- (i) Achievements
 - Increased rural liquidity
 - Employment effects
 - Financial innovation
 - Institutional decision-making
 - Farmer assistance
- (ii) Problems
 - Loan collection
 - Credit allocation
 - Institutional resourcefulness
 - Diversion of funds
 - Non-financial problems

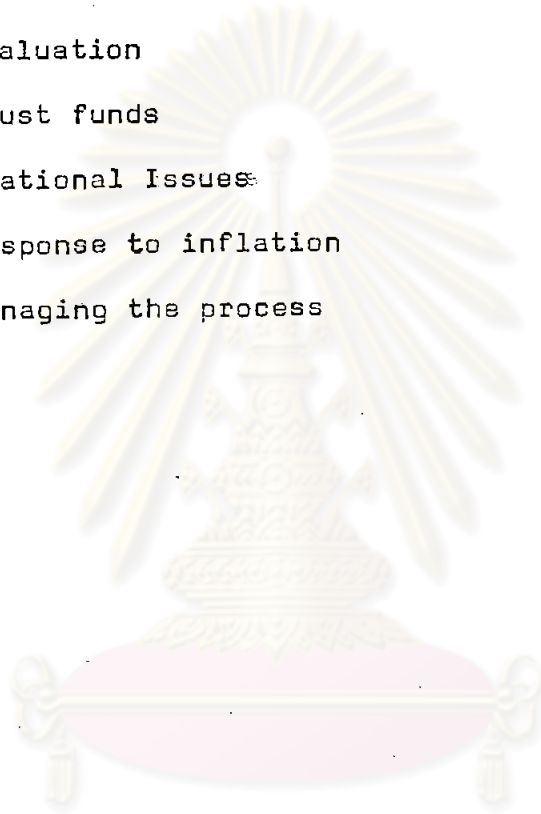
2. Future Expectations and Proposals

- (i) Project Design
 - Saving emphasis
 - Debt capacity
 - Impact on lender
 - Interest rate policy
 - Market saturation

- ↳ Flexible intervention
- Flexible terms
- Credit and innovation
- Evaluation
- Trust funds

(ii) Operational Issues:

- Response to inflation
- Managing the process

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียน

นางสาวครุณี ฉายัษเฐียร เกิดเมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2498 ณ อำเภอหาดใหญ่
จังหวัดสงขลา ได้สำเร็จการศึกษารัฐศาสตรบัณฑิต สาขาบริหารรัฐกิจ คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา 2519

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย